
Wprowadzenie

Rozwój międzynarodowych stosunków gospodarczych wpłynął na istotny wzrost zapotrzebowania na informacje ekonomiczno-finansowe o funkcjonujących jednostkach gospodarczych. Źródłem podstawowych informacji z tego zakresu są sprawozdania finansowe jednostek i grup kapitałowych.

Coraz większe znaczenie dla inwestorów i kredytodawców w świecie mają porównywalne i przejrzyste sprawozdania finansowe. Chodzi bowiem o to, aby niezależnie od tego, w jakim kraju jednostka gospodarcza prowadzi działalność, jej sprawozdanie finansowe było czytelne dla użytkownika każdego kraju, by sposób prezentacji poszczególnych pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat pozwalał na ocenę sytuacji finansowej.

Aby sprawozdania finansowe jednostek gospodarczych były przydatne, powinny być prawdziwe i rzetelnie przedstawiać wszystkie istotne dane charakteryzujące działalność przedsiębiorstwa. Rzetelność i wiarygodność przedstawionej sytuacji finansowej i wyników działalności jednostki zależy od posiadania przez sprawozdanie finansowe podstawowych cech jakościowych i zastosowania właściwych standardów rachunkowości. W celu spełnienia tych wymogów wszystkie rozwinięte państwa wprowadziły obowiązek badania i oceny sprawozdań finansowych jednostek gospodarczych przez ekspertów z zakresu rewizji finansowej, zwanych biegłymi rewidentami (*auditors*).

W państwach Unii Europejskiej, a więc także i w Polsce, wprowadzono został obowiązek badania sprawozdań finansowych większych jednostek gospodarczych¹.

---

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/56/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2006/43/WE z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych (Dz. Urz. UE nr L. 158 z 27 maja 2014 r.).

W celu ułatwienia dla inwestycji transgranicznych oraz zwiększenia porównywalności sprawozdań finansowych na poziomie Unii Europejskiej i wzmocnienia zaufania publicznego do sprawozdań finansowych została wydana nowa Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek. Aby polskie prawodawstwo w zakresie rachunkowości oraz przeprowadzania badania sprawozdań finansowych odpowiadało wymogom Unii Europejskiej, w tym także przepisom Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/56/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniającej dyrektywę 2006/43/WE w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, **dokonana została nowelizacja polskiej ustawy o rachunkowości oraz zmieniona Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym**. Zmiany wyżej wymienionych ustaw oraz wydanych na ich podstawie uchwał Krajowej Rady Biegłych Rewidentów wchodzi w życie w 2016 roku, a niektóre z nich w 2017 lub 2018 roku.

Problematykę audytu finansowego w jednostkach gospodarczych zaprezentowaliśmy w trzech książkach. Stanowią one jedną całość. Obejmują rozważania w ujęciu teoretyczno-normatywnym i praktycznym. O ile pierwsza książka pt. „Badanie sprawozdań finansowych przedsiębiorstw i ocena ich rozwoju” wprowadza Czytelnika w istotę i zasadność audytu finansowego w tych jednostkach, o tyle druga książka „Procedury i dokumentacja badania sprawozdań finansowych przedsiębiorstw” pokazuje praktyczną ścieżkę postępowania biegłego rewidenta w procesie weryfikacji sprawozdań finansowych wraz z dokumentowaniem dokonanych ustaleń.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz. Urz. UE L 182 z 29 czerwca 2013 r.).

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1047).

Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1000).

W książce trzeciej przedstawiona jest ścieżka postępowania badanej jednostki w następnych latach po weryfikacji i stwierdzeniu biegłego rewidenta o stopniu jej zdolności do kontynuowania działalności.

Pierwsza książka obejmuje szereg istotnych problemów związanych z audytem finansowym. Przede wszystkim podkreśla przydatność informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych dla zarządzania finansami w przedsiębiorstwach i grupach kapitałowych. Informacje zawarte w sprawozdaniach finansowych mogą stanowić wiarygodną podstawę do podejmowania decyzji, jeżeli będą odzwierciedlały rzeczywisty obraz sytuacji finansowej przedsiębiorstwa i grupy kapitałowej. Jeśli informacje, o których mowa, nie spełniają takiego wymogu, to zarządzanie finansami nie może przynieść oczekiwanych efektów.

Książkę pt. „Procedury i dokumentacja badania sprawozdań finansowych przedsiębiorstw” można określić jako szeroko rozumiane studium przypadku. Autorzy przedstawili w niej w przystępnej formie przebieg procesu badania sprawozdania finansowego wybranej jednostki gospodarczej. Jest to ścieżka postępowania krok po kroku przez biegłego rewidenta, od rozpoczęcia audytu w przedsiębiorstwie, którego sprawozdanie jest przedmiotem badania, aż do jego zakończenia. Zawartość tego opracowania stanowi praktyczną prezentację wdrożenia procedur, metod i technik badania omówionych w pierwszej książce.

Autorzy przedstawili roczne sprawozdanie finansowe konkretnego przedsiębiorstwa produkcyjno-usługowego, które ma być przedmiotem weryfikacji. Po wstępnym rozpoznaniu jednostki i jego środowiska biegły rewident przygotowuje plan i program badania sprawozdania finansowego. Obejmuje on wstępną ocenę podstawowych wyników działalności, ustalenie poziomu ryzyka badania i poziomu istotności oraz określenie najważniejszych obszarów badania wraz z harmonogramem postępowania.

Autorzy przedstawiają przykład raportu badanej jednostki. Zawiera on część ogólną, ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz część szczegółową obejmującą trzy obszary badawcze, dotyczące: systemu rachunkowości i kontroli wewnętrznej, rzetelności ujęcia pozycji aktywów i pasywów, a także rachunku zysków i strat wraz z oceną podstawy opodatkowania. Znajdziemy w niej szeroki zakres informacji zaczerpnięty z poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych, odpowiednio uszeregowanych i skomentowanych. W tym miejscu przedstawiona została także dokumentacja rewizyjna, w tym dokumentacja robocza opracowana w trakcie procesu badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta.

Kolejnym etapem postępowania biegłego rewidenta jest opracowanie opinii o badanym sprawozdaniu finansowym. Przedstawiono tu także uchwały odpowiednich organów uprawnionych do zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania zarządu jednostki z działalności w roku obrotowym.

W szerokim zakresie omówiono różne formy wydawanych opinii z badania sprawozdania finansowego uwzględniające wyniki ich badania. Podane są tu liczne przykłady takich opinii, które (w zależności od formy właścicielskiej), kierowane są do organów nadzorczych i stanowiących (walnych zgromadzeń, rad nadzorczych) lub właścicieli jednostek.

Poczynając od badania sprawozdań finansowych za 2017 rok (to znaczy w pierwszej połowie 2018 roku), biegli rewidenci będą generalnie sporządzać „sprawozdanie z badania”, w którym będzie zawarta opinia z badania (w zamian dotychczas sporządzanego raportu i opinii z badania – jako dwóch dokumentów).

Przyczynkiem tej części pracy jest rozdział omawiający zakres innych usług biegłego rewidenta niż badania sprawozdań finansowych. Rozwinięto tu szczególnie opinie biegłych rewidentów opracowywane na potrzeby wynikające z wymogów Kodeksu spółek handlowych oraz tzw. usługi poświadczające.

Trzecia książka „Audyt finansowy w przedsiębiorstwach i projekcja ich gospodarki finansowej” prezentuje rozważania i przykłady działań podstawowych, jakie powinien podjąć zarząd badanej jednostki w przypadku, gdy biegły rewident nie miał podstaw do wydania pozytywnej opinii o możliwości kontynuowania działalności w następnych latach. Dotyczy ono przedsiębiorstwa, które, nie zważając na symptomy zagrożeń, poniosło znaczne straty. W takiej sytuacji istnieje również ścieżka postępowania zmierzająca do urentownienia działalności takiego przedsiębiorstwa ponoszącego straty.

Z tematyki omówionej w książkach mogą korzystać:

- studenci specjalizujący się w finansach i rachunkowości przedsiębiorstw, którzy mają ambicję podjąć samodzielną pracę w tej niełatwej, ale użytecznej dziedzinie;
- pracownicy służb finansowo-księgowych, zarządzający finansami na różnych szczeblach decyzyjnych w przedsiębiorstwach oraz opracowujący sprawozdania finansowe jednostki;
- członkowie kadry kierowniczej przedsiębiorstw, głównie w aspekcie poznania wymogów, jakim powinny odpowiadać opracowywane

- sprawozdania finansowe oraz jakimi wymogami kierują się biegli rewidenci przy ich badaniu;
- kandydaci na biegłych rewidentów przygotowujący się do egzaminów zawodowych, a także biegli rewidenci prowadzący badanie sprawozdań finansowych jednostek z możliwością praktycznego wykorzystania niektórych przedstawionych rozwiązań.

W niniejszej publikacji zostały przedstawione wybrane, istotne problemy badania sprawozdań finansowych oparte na aktualnej wiedzy z jednoczesnym wykorzystaniem doświadczeń praktycznych, w tym także zagranicznych. Zdajemy sobie sprawę, że nie wyczerpują one wszystkich zagadnień związanych z bardzo szeroką problematyką przedmiotu.

Autorzy